

आरोग्य संस्थांमध्ये प्रसूती झालेल्या बालकांना
हिपॅटायटिस बी जन्म डोस, झिरो पोलिओ
इंजेक्शन, व्हिटॅमीन के, बीसीजी लस व
जन्मानंतर एक तासाच्या आत स्तनपान
इत्यादी सेवा उपलब्ध करून देणेबाबत

महाराष्ट्र शासन
सार्वजनिक आरोग्य विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: लसिका २०१६/ प्र.क्र. ३२८/ कु.क
१० वा मजला, बी विंग, गो. ते. रुग्णालय संकुल,
लो.टि. मार्ग, मुंबई - ४०० ००१
तारीख: ०७ मे, २०१६

प्रस्तावना

केंद्र शासनाने मातामृत्यू , बाल मृत्यू व नवजात बालकांमधील आजारांचे प्रमाण कमी करण्याच्या दृष्टीने काही उद्दिष्टे निर्धारित केली आहेत. नवजात बालकांमधील आजाराचे व मृत्यूचे प्रमाण कमी करण्याकरीता जन्मानंतर २४ तासाच्या आत हिपॅटायटिस बी, झिरो पोलिओ , व्हिटॅमीन के आणि जन्मानंतर लगेच किंवा एक वर्षाच्या आत शक्य तितक्या लवकर बीसीजी लस दिल्यास काविळ, यकृताला होणारे आजार, पोलिओ, रक्तस्राव, क्षयरोगापासून बालकाचे संरक्षण होते. तसेच जन्मानंतर लगेच एका तासाच्या आत स्तनपान केल्यामुळे बाळाची रोगप्रतिकारक शक्ती वाढण्यास मदत होऊन आजाराचे प्रमाण कमी होते. सद्यस्थितीस बीसीजी वगळता इतर लसी देण्याचे प्रमाण तुलनेने कमी आहे. नवजात बालकांमधील मृत्यू व आजारांचे प्रमाण कमी करण्याकरीता हिपॅटायटिस बी, झिरो पोलिओ , व्हिटॅमीन के , बीसीजी लस देण्याचे प्रमाण वाढविण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. याबाबत पुढीलप्रमाणे निर्णय घेण्यात येत आहे.

शासन निर्णय-

राज्यातील सर्व शासकीय, निमशासकिय व शासन मान्यता असलेल्या खाजगी लसीकरण संस्थांमध्ये प्रसूती झालेल्या सर्व नवजात बालकांना जन्मानंतर लगेच अथवा २४ तासाच्या आत हिपॅटायटिस बी, झिरो पोलिओ, व्हिटॅमीन के इंजेक्शन आणि जन्मानंतर लगेच किंवा एक वर्षाच्या आत शक्य तितक्या लवकर बीसीजी लस देणे तसेच जन्मानंतर एक तासाच्या स्तनपान इत्यादी सेवा प्रत्येक बालकाला उपलब्ध करून देणे बंधनकारक आहे. त्यानुषंगाने संबंधित संस्थाप्रमुखांनी पुढील कार्यवाही करावी.

१) पुरवठा व समुपदेशन

- हिपॅटायटिस बी, पोलिओ, व्हिटॅमीन के, व बीसीजी लसीचा नियमितपणे व पुरेश्या प्रमाणात पुरवठा करण्यात यावा.
- प्रसुती कक्षामध्ये लस ठेवण्यासाठी आयएलआर उपलब्ध करून द्यावा किंवा Vaccine carrier मध्ये चार Conditioned icepacks ठेवून त्यामध्ये लस ठेवण्यात यावा.
- Open Vial Policy चे अनुकरण करावे. एकदा उघडलेली वायल २८ दिवसांपर्यंत वापरता येते. लस +२+८ अंश सेंटिग्रेड तापमानामध्ये ठेवलेली असावी व त्याचे लेबल intact असावे. त्यावर पहिल्यांदा कुपी उघडल्याची तारीख व वेळ नमूद केलेली असावी. WM वापरण्यायोग्य असावा व लस मुदत बाहय झालेली नसावी.
- व्हॅक्सीन कॅरीअर, लसीकरण कार्ड, लसीकरण नोंदवही, सिरिजेंस, बायोमेडिकल वेस्ट करिता तांबड्या काळ्या पिशव्या व हब कटर इ पुरवण्यात यावे.
- जन्मानंतर लगेचच एक तासाच्या आत स्तनपान करण्याकरीता गरोदरपणापासून समुपदेशन करण्यात यावे.

२) नोंदी व अहवाल:-

- सदर सेवांचा शिक्का तयार करून तो बाळाच्या केस पेपरवर उमटवण्यात यावा. सेवा दिल्यानंतर त्याची तारीख व वेळ नमूद करण्यात यावी.
- दिलेल्या लसीची नोंद लसीकरण कार्डवर करण्यात यावी व हे कार्ड लाभार्थी यांना देण्यात यावे. तसेच नोंद वहीमध्ये घेण्यात यावी.
- एमसीटीएस मध्ये याची नोंद करण्यात यावी.
- डिएचआयएस-२ मध्ये केलेल्या कामाचा अहवाल भरण्यात यावा.

३) पर्यवेक्षण, मुल्यमापन, व सनियंत्रण :-

- संबंधित संस्थाप्रमुखांनी दिलेल्या सेवांची खात्री करावी.
- लस देणाऱ्या कर्मचाऱ्याचे कौशल्य विकसित करण्यावर भर द्यावा.
- एमसीटीएस मधील नोंदी व झालेले जन्म यांची पडताळणी करण्यात यावी.
- मासिक सभेमध्ये विविध स्तरावर सदर विषयाचा आढावा घेण्यात यावा.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१६०५०७१५१०५२६०१७ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(यमुना जाधव)

शासनाच्या अवर सचिव

प्रत,

१. मा. मंत्री , सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण यांचे स्वीय सहाय्यक , मंत्रालय, मुंबई
२. मा. राज्यमंत्री, सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण यांचे स्वीय सहाय्यक , मंत्रालय, मुंबई
३. आयुक्त (कु.क.) तथा संचालक, राष्ट्रीय आरोग्य अभियान, मुंबई.
४. संचालक, आरोग्य सेवा संचालनालय , मुंबई.
५. अतिरिक्त संचालक, आरोग्य सेवा, कुटुंब कल्याण कार्यालय, पुणे
६. आयुक्त, महानगरपालिका (सर्व)
७. मुख्य कार्यकारी आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
८. सहसंचालक, आरोग्य सेवा (आरोग्य/पीडीई/रुग्णसेवा) महाराष्ट्र राज्य, पुणे/मुंबई
९. अधिष्ठाता, शासकिय वैद्यकीय महाविद्यालय (सर्व)
१०. उपसंचालक, आरोग्य सेवा, विभागीय मंडळे (सर्व)
११. उपसंचालक, आरोग्य सेवा, राज्य आरोग्य शिक्षण व संपर्क विभाग, पुणे
१२. मुख्याधिकारी, नगरपरिषद (सर्व)
१३. जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
१४. जिल्हा शल्य चिकित्सक, सामान्य रुग्णालय (सर्व)
१५. वैद्यकीय आरोग्य अधिकारी, महानगरपालिका (सर्व)
१६. नगरविकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१७. सर्व सहसचिव/उपसचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१८. निवडनस्ती (कु.क.).